บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิกฤตการณ์ทางการเงิน ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อปี 2540 ได้แสดงให้เห็นว่าบริษัทขนาดใหญ่หลายแห่งขาดการกำกับดูแลกิจการที่ดี ทำให้กิจการหลายกิจการต้องล้มละลายและต้องปิดตัวลง ซึ่งไม่สามารถประเมินค่าความเสียหายของเงินลงทุนได้ โดยส่งผลกระทบต่อนักลงทุนและบริษัทจดทะเบียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้หลายฝ่ายหันมาสนใจในเรื่องของการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนมากขึ้น (ภูริวัจน์ อดิเรก, 2558)

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนมีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี (พรรณิภา มั่นฤทัย, 2558) รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ ASEAN Corporate Governance Scorecard (ASEAN CG Scorecard) เพื่อให้มีความทันสมัยและสอดคล้องต่อภาวการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมตลาดทุน โดยในปี 2555 ได้มีการกำหนดแนวปฏิบัติที่ดี 5 หมวด ดังต่อไปนี้

1. สิทธิของผู้ถือหุ้น (Rights of Shareholders)
2. การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Treatment of Shareholders)
3. การคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย (Roles of Stakeholders)
4. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส (Disclosure and Transparency)
5. ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ (Board Responsibilities)

นอกจากหลักเกณฑ์การกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่กำหนดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแล้ว ยังมีสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) ที่ได้จัดทำโครงการสำรวจการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยขึ้น ในปี 2544 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดการกำกับดูแลกิจการของบริษัท เพื่อให้บริษัทใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายในการกำกับดูแลกิจการให้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำไปเปรียบเทียบกับบริษัทอื่นในกลุ่มธุรกิจเดียวกันได้ โดยใช้หลักการกำกับดูแลกิจการที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก ในการพิจารณาให้คะแนน ซึ่งอ้างอิงหลักเกณฑ์จากหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีทั้ง 5 หมวด (พิธาน พิชยะปรีชา, 2556)

รวมแล้วมีหลักเกณฑ์การประเมิน 241 ข้อในปี 2560 เนื่องจากมีการปรับเกณฑ์การประเมินจากเดิมในปี 2558 มี 235 ข้อ เพิ่มขึ้นในส่วนของการคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ

ในแต่ละหมวดมีการให้คะแนนการประเมิน ซึ่งมีหลักเกณฑ์และน้ำหนักที่ไม่เท่ากัน ในส่วนที่เป็นหมวดความรับผิดชอบของคณะกรรมการ เป็นหมวดที่มีจำนวนหลักเกณฑ์และน้ำหนักที่ใช้ในการประเมินมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของกรรมการบริษัท (พิธาน พิชยะปรีชา, 2556) โดยมีหลักการข้อหนึ่งของการกำกับดูแลกิจการที่กล่าวถึงเรื่องค่าตอบแทนกรรมการและผู้บริหารซึ่งมีความสำคัญต่อความอยู่รอดและความยั่งยืนของกิจการ และเกี่ยวพันโดยตรงกับหลักการบรรษัทภิบาลที่ดี ที่เน้นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นธรรมหรือความเสมอภาค และความโปร่งใส ตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (สุกิจ กิจแพทย์, 2557) ซึ่งจะเห็นว่าที่ผ่านมามีเหตุการณ์ความล้มเหลวทางการเงินที่เกิดขึ้นของบริษัทขนาดใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น บริษัท Enron และบริษัท Worldcom หรือแม้แต่บริษัทในประเทศอินเดียอย่างบริษัท Satyam ล้วนแล้วแต่เป็นผลของการกระทำโดยผู้บริหาร ที่ทำการทุจริตและยักยอกเงิน พร้อมทั้งตกแต่งตัวเลขของงบการเงิน ซึ่งส่งผลให้การรายงานทางการเงินไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริง และสร้างความเสียหายต่อนักลงทุนเป็นอย่างมาก จึงทำให้ทั่วทุกมุมโลกเกิดความตระหนักและตื่นตัวในเรื่องความโปร่งใสและจริยธรรม ในการบริหารงานของฝ่ายบริหาร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้บริหารมากขึ้น โดยเหตุการณ์ดังกล่าวได้สอดคล้องกับ (สุธิดา ออพิพัฒน์, 2559) ที่ได้กล่าวว่าค่าตอบแทนผู้บริหารที่รวมส่วนที่ผูกติดกับผลการดำเนินงานเอาไว้นั้น อาจนำมาซึ่งแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรของผู้บริหาร

การจ่ายค่าตอบแทนผู้บริหารให้สอดคล้องกับผลการดำเนินงานของกิจการเป็นไปตามทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวการและตัวแทน โดยตัวแทนจะต้องรายงานผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน และส่งมอบผลประโยชน์ให้ตัวการ ดังนั้นค่าตอบแทนจึงทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจ (อินทิพากุลย์ ศรประสิทธิ์, 2555) และเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยดึงดูดหรือรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ค่าตอบแทนกรรมการนั้นควรจะมีความเหมาะสมต่อประสบการณ์ ความรู้ความสามารถของกรรมการแต่ละคน ความซับซ้อนของธุรกิจ และผลประกอบการของบริษัท (ถิรพร กมลสวัสดิ์, 2554)

ในการกำหนดค่าตอบแทนกรรมการ สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยได้จัดทำแนวทางปฏิบัติที่ดีในการกำหนดค่าตอบแทนกรรมการขึ้นในปี 2549 เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนได้นำไปเป็นหลักปฏิบัติอย่างเสมอภาค โปร่งใส และเหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบของกรรมการ จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับค่าตอบแทนกรรมการที่มีอยู่

มีจำนวนไม่มากนัก และเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาจากฐานข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจาก SET 100 งานวิจัยนี้ผู้ศึกษาต้องการทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการ การกำกับดูแลกิจการ กับค่าตอบแทนกรรมการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการกำกับดูแลกิจการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของคณะกรรมการ (Board Responsibilities) อีกนัยหนึ่งนั้นแสดงให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัท ที่ได้ปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่กำหนดไว้ ซึ่งทำให้กิจการมีผลประกอบการที่ดีและนำไปสู่การประกอบกิจการอย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการ การกำกับดูแลกิจการ กับค่าตอบแทนกรรมการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการ การกำกับดูแลกิจการ กับค่าตอบแทนกรรมการ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่ม MAI ดังภาพที่ 1.1

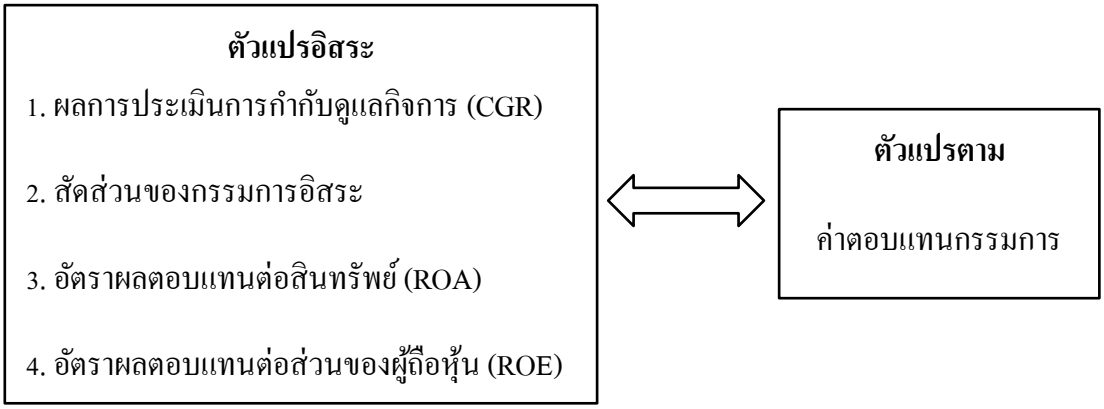

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัย ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผลการประเมินการกำกับดูแลกิการกับค่าตอบแทนกรรมการ

H_0: ผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการ ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าตอบแทนกรรมการ

H_1: ผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์กับค่าตอบแทนกรรมการในเชิงบวก

2) สัดส่วนของกรรมการอิสระกับค่าตอบแทนกรรมการ

H_0: สัดส่วนของกรรมการอิสระไม่มีความสัมพันธ์กับค่าตอบแทนกรรมการ

H_2: สัดส่วนของกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์กับค่าตอบแทนกรรมการในเชิงบวก

3) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์กับค่าตอบแทนกรรมการ

H_0: อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าตอบแทนกรรมการ

H_3: อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับค่าตอบแทนกรรมการในเชิงบวก

4) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นกับค่าตอบแทนกรรมการ

H_0: อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าตอบแทนกรรมการ

H_4: อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับค่าตอบแทนกรรมการในเชิงบวก

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้เป็นแนวทางต่อภาคธุรกิจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดค่าตอบแทนของคณะกรรมการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

2. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสีย หากผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์กันจะทำให้ผู้ถือหุ้นเกิดความมั่นใจว่าบริษัทมีการกำกับดูแลที่ดี และแสดงให้เห็นถึงการทำงานที่มีประสิทธิภาพของกรรมการ ซึ่งเหมาะสมกับค่าตอบแทนที่บริษัทได้จ่ายไป

3. เพื่อให้ภาคธุรกิจ และผู้มีส่วนได้เสีย เล็งเห็นผลของการกำกับดูแลกิจการและพัฒนาธุรกิจให้มีการกำกับดูแลกิจการที่ดียิ่งขึ้นเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการ การกำกับดูแลกิจการ กับค่าตอบแทนกรรมการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่ม MAI ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปขอบเขตงานวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จากกลุ่มบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนก่อนปี 2558 และไม่เป็นบริษัทที่เข้าข่ายถูกเพิกถอน โดยเก็บข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี (ปี 2559-2561) โดยรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งสิ้น 252 ข้อมูล

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินการกำกับดูแลกิการ การกำกับดูแลกิจการ กับค่าตอบแทนกรรมการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม MAI ซึ่งใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากรายงานการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียนจากเว็บไซต์สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (www.thai-iod.com) เนื้อหาที่ศึกษาเป็นผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการ ระหว่างปี 2558-2560 ช่วงคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CGR) ที่ได้เปิดเผยไว้ในช่วงระดับคะแนน 3 ช่วง ได้แก่ ระดับ “ ดี ” ช่วงคะแนน 70-79, ระดับ “ ดีมาก ” ช่วงคะแนน 80-89 และระดับ “ ดีเลิศ ” ช่วงคะแนน 90-100 เนื่องจากเป็นช่วงคะแนนที่มีการเปิดเผยในรายงานการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน และศึกษาข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และรายงานประจำปี จากฐานของมูลออนไลน์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.sec.or.th) และเว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.set.or.th) โดยศึกษาข้อมูลในส่วนของค่าตอบแทนกรรมการ ระหว่างปี 2559-2561

ขอบเขตด้านเวลา

ใช้เวลาในการศึกษา ประมาณ 1 ปี ระยะเวลาตั้งแต่ เดือน ส.ค. 2561-ก.ค. 2562

1.7 **นิยามศัพท์**

การกำกับดูแลกิจการที่ดี หมายถึง ความสัมพันธ์ในเชิงการกำกับดูแล รวมทั้งกลไกมาตรการที่ใช้กำกับการตัดสินใจของคนในองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งรวมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก (objectives) และการกำหนดกลยุทธ์ นโยบายและพิจารณาอนุมัติแผนงานและงบประมาณ รวมถึงการติดตาม ประเมิน และดูแลการรายงานผลการดำเนินงาน

คณะกรรมการ หมายถึง กลุ่มของบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายให้กระทำการบางอย่าง มีเป้าหมายร่วมกัน และมีความสัมพันธ์ร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมทั้งต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกันเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ในทางการบริหารนั้นเราถือว่าคณะกรรมการเป็นการกระทำของกลุ่ม ถือว่าคณะกรรมการเป็นกลุ่มก่อให้เกิดการรวมพลัง (synergy) ผลรวมของงานที่เกิดขึ้นจากการทำงานเป็นกลุ่มย่อมมีมากกว่าผลรวมของงานที่เกิดจากต่างคนต่างทำ

ค่าตอบแทนกรรมการ หมายถึง เงินอุดหนุนสำหรับกรรมการบริษัทเพื่อเป็นค่าตอบแทนจากการทำงานและบริหารงานเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้แก่บริษัทในแต่ละปี ได้แก่ เบี้ยประชุม ค่าตอบแทนประจำเดือน ค่าตอบแทนตามผลการดำเนินงาน โบนัส และผลประโยชน์ทุกอย่างที่ได้จ่ายให้แก่ผู้บริษัทที่เป็นตัวเงิน ซึ่งได้แสดงไว้ในรายงานประจำปี (56-1) ตามที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset : ROA) หมายถึงอัตราส่วนทางการเงินระหว่างกำไรสุทธิกับสินทรัพย์รวม เป็นอัตราส่วนที่บ่งบอกถึงความสามารถของกิจการที่นำสินทรัพย์ที่มีไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการของกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE) หมายถึงอัตราส่วนทางการเงินที่เปรียบเทียบระหว่างกำไรสุทธิกับส่วนของเจ้าของเฉลี่ย เป็นการวัดประสิทธิภาพส่วนของผู้ถือหุ้นว่าให้ผลตอบแทนเท่าไร